

Forskningsetikksopplæring i doktorgraden

Kan biblioteksundervisning bidra?

- I så fall: med hva og hvordan?

Laura Drivdal, UBB

Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven)

§ 5. *Krav til forskningsinstitusjoner*

Forskningsinstitusjoner er offentlige eller private institusjoner som har forskning som en av sine hovedoppgaver.

Forskningsinstitusjoner skal sikre at forskningen ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer. Institusjonen har ansvaret for:

- a. nødvendig opplæring av studenter, doktorgradskandidater og ansatte i anerkjente forskningsetiske normer og
- b. at alle som utfører eller deltar i forskningen, er kjent med anerkjente forskningsetiske normer.

0 Endret ved lov [8 mars 2024 nr. 9](#) (i kraft 1 aug 2024 iflg. [res. 8 mars 2024 nr. 407](#)).

[Del paragraf](#)

Hva er anerkjente forskningsetiske normer? (og hva er egentlig normer?)

[Store Norske leksikon](#): Skrevne og uskrevne - eller formelle og uformelle regler, som styrer og påvirker individers atferd i et samfunn. Normer har rot i kulturelle/moralske verdier, er utfordrende å 'avdekke', og endrer seg over tid. Ulike forslag på akademiske normer:

Merton (1942) CUDOS norms

- 1) **Communalism:** Scientific results are the common ownership of the entire scientific community
- 2) **Universalism:** Research is evaluated only on its merits
- 3) **Disinterestedness:** Research is motivated by desire for knowledge and discovery
- 4) **Organized Scepticism:** Scientific claims should be exposed to critical scrutiny before being accepted

[European Code of conduct for Research Integrity:](#)

Honesty, Reliability, Respect, Accountability

[Singapore Statement of Research Integrity:](#) Honesty, Accountability, Professional Courtesy, Good stewardship

[Generelle forskningsetiske retningslinjer:](#) Respect, Good Consequences, Fairness, Integrity

Hvordan blir man kjent med forskningsetiske normer og retningslinjer?

Uformell / implisitt opplæring

- ‘Sosialisering’ inn i fagmiljøets **normer (og ‘dyder’)** gjennom
 - Uformelle diskusjoner innad i fagmiljøene
 - Empirisk samarbeid, feks. på laben (learning by doing)
 - Faglig veiledning

Formell / eksplisitt opplæring

- Kurs og undervisning om **retningslinjer**
 - Kurs på spesifikke deler av forskningsetikken
 - Innlemmet i ulike kurs, spesielt metodeemner på ulike nivå (bachelor-phd)

DVS: normer læres implisitt, mens retningslinjer læres eksplisitt

Virtue-based vs principle-based approaches - *These are complementary and both can help promote research integrity* (Resnik, 2012:329). Se også Hyytinen & Löfström (2017).

Hvor og hvordan kan Unibib bidra (på PhD nivå)?

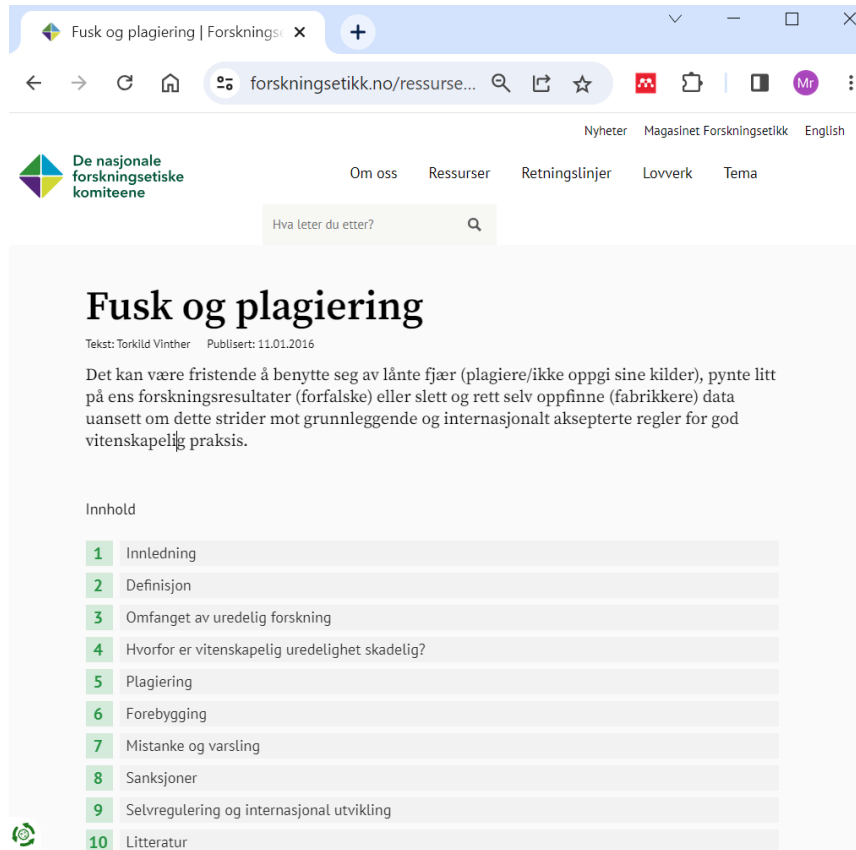
- Forskningsetikk på PhD-nivå læres via intern sosialisering (uformell opplæring), og i obligatoriske Vitenskapsteorikurs
- Men, unibib kan bidra med **ad-hoc formelle kurs** på **spesifikke og insevrede** områder av forskningsetikken. Spesielt:
 - 1) Sitering og kildebruk
 - 2) “Open access”
 - 3) Systematiske søk

NB: Dette utjør kun en liten del av forskninsetikken. Feks: kildebruk og åpen tilgang kun 1 av 50 punkter i NESH (2023).

Eksempel på innsnevret fokus jeg har tatt opp i kurs:

Uredelig og diskutabel siteringspraksis

Uredelig: Plagiering - Framstilling av andres resultater, tanker, ideer eller formuleringer som om de var dine egne.
(For å unngå dette, siter korrekt, se veiledning [her](#))

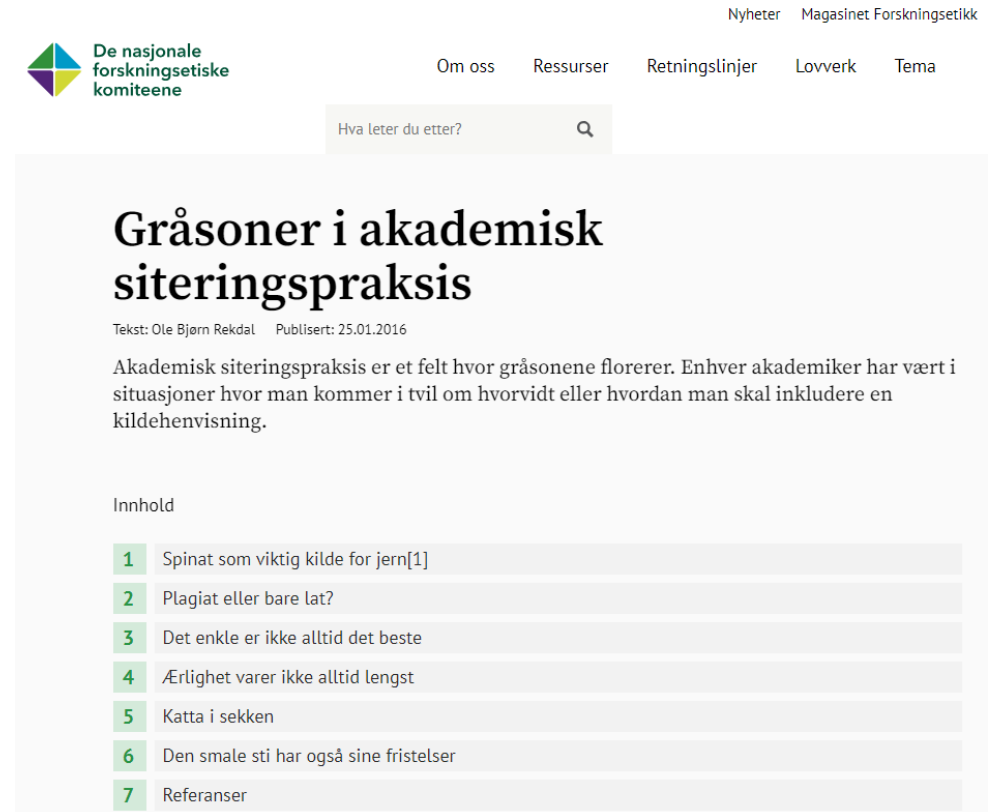

The screenshot shows a web browser window with the URL [forskningsetikk.no/ressurser/fbib/redelighet/fusk-og-plagiering/](https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/redelighet/fusk-og-plagiering/). The page is titled "Fusk og plagiering" and is part of the "Magasinet Forskningsetikk" series. The text is by Torkild Vinther, published on 11.01.2016. The article discusses the importance of academic integrity and the consequences of plagiarism. A table of contents is visible on the left side of the page.

Innhold	
1	Innledning
2	Definisjon
3	Omfanget av uredelig forskning
4	Hvorfor er vitenskapelig uredelighet skadelig?
5	Plagiering
6	Forebygging
7	Mistanke og varslings
8	Sanksjoner
9	Selvregulering og internasjonal utvikling
10	Litteratur

<https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/redelighet/fusk-og-plagiering/>

Diskutabelt (?): For eksempel: sitere kilder du ikke har lest, eller «feilsitere» kilder. Se også: Ten simple rules for **responsible referencing** (Penders, 2018)

The screenshot shows a web browser window with the URL [forskningsetikk.no/ressurser/fbib/redelighet/grasoner-i-akademisk-siteringspraksis/](https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/redelighet/grasoner-i-akademisk-siteringspraksis/). The page is titled "Gråsoner i akademisk siteringspraksis" and is part of the "Magasinet Forskningsetikk" series. The text is by Ole Bjørn Rekdal, published on 25.01.2016. The article discusses the challenges of academic referencing and the importance of responsible referencing. A table of contents is visible on the left side of the page.

Innhold	
1	Spinat som viktig kilde for jern[1]
2	Plagiat eller bare lat?
3	Det enkle er ikke alltid det beste
4	Ærlighet varer ikke alltid lengst
5	Katta i sekken
6	Den smale sti har også sine fristelser
7	Referanser

<https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/redelighet/grasoner-i-akademisk-siteringspraksis/>

Fallgruver: Jussifisering, byråkratisering, sjekklister...

- regelfokus i kurs kan virke mot sin hensikt

Fra RINO delrapport 3 (Drivdal et al 2019):

- D5: *Organisatorisk er det et problem ... at mye av ansvaret legges på det administrative personalet... Da får man ofte en sånn sjekklister-holdning til etiske retningslinjer i kurs ... Det er ofte mer en sånn type ryggdekningssak for institusjonen ... enn et reelt forsøk på å oppgradere interessen og kompetansen til de som sitter og forsker.*
- D17: *Jeg synes det [kurs] skal inneholde mye mer om kvalitet i forskningen og hvorfor vi forsker og hvorfor vi må ha tillit, både ute i befolkningen og i forskersamfunnet. Det blir helt bom når det blir så mye undervisning om regler og forskrifter og plikter og feil og fusk og fabrikkasjon, så mister du liksom det overordnede poenget: Hvorfor er dette viktig.*
- Men også kurs kan også inkorporere fokus på gråsoner og dilemma

Noen overordnede etiske probelmstillinger – som ligger litt utenfor Unibibs madat

DEBATT • HANS PETTER GRAVER

Akademias rolle i urolige tider

Akademia står i et økende krysspress mellom kravet til **akademisk frihet og akademisk ansvar**. Friheten er under press fra mange kanter, og kravene om ansvar er både økende og mer diffust enn før.

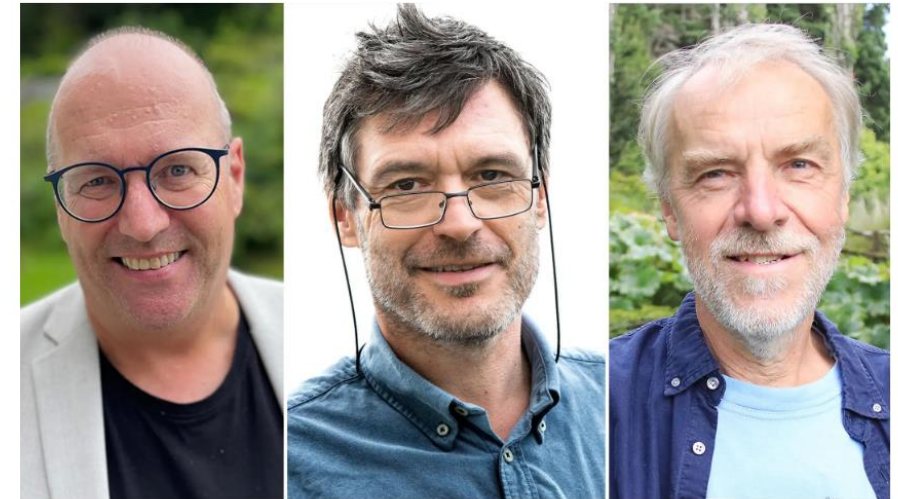

Der de politiske institusjonene ikke er i stand til å finne løsninger henvender de seg til vitenskapen, skriver forfatteren. – Dette gir muligheter til forskningsmidler, men det bidrar også til å styre forskere inn på temaer som er politisk definert. Det kan også bidra til å undergrave vitenskapens troverdighet og anseelse. Foto: Nicklas Knudsen

DEBATT • OLE ANDREAS ENGEN, GEIR SVERRE BRAUT OG GEIR SKEIE

Forsvinner forskningsetikken i debatten om uredelighet?

Media fylles av saker om fusk, plagiat og uredelighet i forskning og studier. Er det ikke på tide å vie mer oppmerksomhet mot de forskningsetiske idealene og den akademiske hverdagspraksisen?

Forskersamfunnet må ikke bare drøfte sviktpunkter, men også forskningens tillit i samfunnet, skriver forfatterne. – Når gjelder det saker som heller burde blitt værende i det offentlig ordskifte enn å gjøres til gjenstand for byråkratisk behandling i forskningsetiske komiteer og utvalg? Foto: Privat / Svein Lunde

Professor
Ole Andreas Engen
Universitetet i Stavanger

Professor
Geir Sverre Braut
SUS/HVL

Professor
Geir Skeie
Universitetet i Stavanger

Til ettertanke

The aim of totalitarian education has never been to instill convictions but to destroy the capacity to form any.

Hannah Arendt (1966).

- Hva er faren med at etikk blir jussifisert/byråkratisert og fjernet fra filosofien?
- Kan fokus på detaljerte retningslinjer hindre formasjonen av akademiske normer og dyder?
- Er vi for løsningsorienterte?

Konklusjoner

- Opplæring i forskningsetiske normer skjer hovedsakelig implisitt og innad i forskningsmiljøene (sosialisering)
- Formell etikkopplæring bør ikke reduseres til et enkelt kurs, og en enkelt form for opplæring kan ikke dekke alle områdene samtidig
- Etikk kan og bør ikke reduseres til formalia – etiske refleksjoner er levende, pågående prosesser
- Unibibs rolle ifht normdanning, forskningsetikk og integritet egentlig snever - og det bør den kanskje også være?

Referanser

Arendt, H. (1966). *The origins of totalitarianism* (3rd ed., pp. xxxi, 526). George Allen & Unwin.

Drivdal, L., Matthias K., Hjellbrekke J, Rekdal, O.B, Skramstad H., Torp,I. and H. Ingierd. (2019) *Forskningsintegritet i Kontekst: Resultater Fra En Kvalitativ Studie. Tredje Delrapport Fra Arbeidsgruppen I Forskningsprosjektet RINO*. Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteene

Hyytinen, H., & Löfström, E. (2017). Reactively, proactively, implicitly, explicitly? Academics' pedagogical conceptions of how to promote research ethics and integrity. *Journal of Academic Ethics*, 15, 23-41.

Nasjonale Forskninsetikse Komiteer (FEK) (2019) *Generelle forskningsetiske retningslinjer*.
<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/generelle/>

Merton, R. K. (1942). A note on science and democracy. *Journal of Legal and Political Sociology*, 1, 115–126.

NESH (2021) *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*.
<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>

Penders, B. (2018). Ten simple rules for responsible referencing. *PLoS computational biology*, 14(4), e1006036.

Resnik, D (2012) Ethical Virtues in Scientific Research. *Accountability in Research* 19(6)

Utvalgte Ressurser

Håndbøker og tidsskrift

- [Handbook of Research Ethics and Scientific Integrity | SpringerLink](#)
- [Handbook of Academic Integrity | SpringerLink](#)
- [The Oxford Handbook of Research Ethics | Oxford Academic](#)
- [Håndbok i forskningsetikk og databehandling](#)
- [The Handbook of Social Research Ethics](#)
- [Accountability in Research](#)
- [Journal of Academic Ethics](#)
- [Research Ethics: Sage Journals](#)
- [Science and Engineering Ethics](#)

Andre ressurser

- <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/>
- The Embassy of Good Science: https://embassy.science/wiki/Main_Page
- [Podcast Forskningsetikk - Hosted by De nasjonale forskningsetiske komiteene](#)

Litt litteratur om forskningsetikkopplæring

(presentert her: [Årskonferanse 2023: Veiledning og internasjonalt samarbeid | Forskningsetikk](#))

Kalichman, M. W. (2007). Responding to challenges in educating for the responsible conduct of research. *Academic Medicine*, 82(9), 870-875.

Katsarov, J., Andorno, R., Krom, A., & Van den Hoven, M. (2022). Effective strategies for research integrity training—a meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 34(2), 935-955.

Labib, K., Evans, N., Roje, R., Kavouras, P., Reyes Elizondo, A., Kaltenbrunner, W., ... & Tijdink, J. (2022). Education and training policies for research integrity: Insights from a focus group study. *Science and Public Policy*, 49(2), 246-266.

Löfström, E., Trotman, T., Furnari, M., & Shephard, K. (2015). Who teaches academic integrity and how do they teach it?. *Higher Education*, 69, 435-448.

Pizzolato, D., & Dierickx, K. (2023). The mentor's role in fostering research integrity standards among new generations of researchers: A review of empirical studies. *Science and Engineering Ethics*, 29(3), 19.

Roje, R., Reyes Elizondo, A., Kaltenbrunner, W., Buljan, I., & Marušić, A. (2023). Factors influencing the promotion and implementation of research integrity in research performing and research funding organizations: A scoping review. *Accountability in Research*, 30(8), 633-671.

Todd, E. M., T., Elizondo, A., Kaltenbrunner, W., Buljan, I., & Marušić, A. (2022). Factors influencing the promotion and implementation of research integrity in research. *Accountability in Research* 24(5)

Watts, L. L., Medeiros, K. E., Mulhearn, T. J., Steele, L. M., Connelly, S., & Mumford, M. D. (2016). Are Ethics Training Programs Improving? A Meta-Analytic Review of Past and Present Ethics Instruction in the Sciences. *Ethics & Behavior*, 27(5), 351–384. <https://doi.org/10.1080/10508422.2016.1182025>